

پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی زوجین

منا آقابابایی^۱

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی زوجین انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش کلیه زوجین شاغل در آموزش و پرورش استان تهران منطقه ۴ بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای نمونه‌ای به تعداد ۲۰۰ نفر از زوجین انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه هوش هیجانی پیترایدز و فارنهام (۲۰۰۱)، رضایت زناشویی السون، فورینز و دراکمن (۱۹۸۲) و خلاقیت هیجانی آوریل (۱۹۹۹) بود. داده‌ها با استفاده از شیوه‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون) و با استفاده از نرم افزار SPSS20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که بین هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0/001$). همچنین هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی را دارند ($P < 0/001$). در نتیجه می‌توان از نتایج پژوهش حاضر برای تدوین بسته‌های آموزشی جهت کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت زناشویی استفاده کرد.

واژه‌گان کلیدی: رضایت زناشویی، هوش هیجانی، خلاقیت هیجانی، زوجین.

۱- کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

در میان انواع پیوندهایی که انسان‌ها را به یکدیگر متصل یا نزدیک می‌کند، پیوند زناشویی از همه مقدس‌تر و به یک معنا ضروری‌تر است (طیبی، ۱۳۹۷). ازدواج امری پسندیده است که مطابق طبیعت، فطرت، شرع، عقل، حافظ بقای نسل، پاک‌ی نسل، سنت رسول اکرم (ص)، امر مقدس، نشاط بخش و نشانه خداست. پس باید به هنگام، هر چه زودتر و بهتر به آن پرداخت (حیدری، کیمیایی، خویی‌نژاد و مشهدی، ۱۳۹۹). ازدواج، به عنوان اولین گام برای تشکیل نهاد خانواده، به معنی درهم آمیختن دو چشم انداز، دو تاریخچه و ارزش‌ها و جهان بینی‌های متفاوت است. در واقع ازدواج اولین و مهم‌ترین مرحله در چرخه زندگی خانوادگی است که در آن انتخاب همسر صورت می‌گیرد و موفقیت در دیگر مراحل زندگی به موفقیت در این مرحله بستگی دارد (نیتزل، وینت و مک دونالد، ۲۰۱۰). اگر در انتخاب همسر آگاهانه و دقیق عمل شود باعث دوام و افزایش سازگاری اعضای خانواده و به خصوص زن و شوهر با یکدیگر می‌شود (طیبی، ۱۳۹۷). در واقع ارتباط موثر زناشویی ضمن اینکه با کاهش خطر طلاق رابطه دارد، رضایت زناشویی را پیش‌بینی کرده و مانع از کاهش تدریجی آن طی زمان می‌شود (نظری، ۱۳۸۸). رضایت زناشویی^۲ یکی از مهم‌ترین عوامل پیشرفت و دستیابی به اهداف زندگی و تحت تاثیر ثبات عاطفی زوجها و انسجام خانوادگی است، تا جایی که متخصصان روانشناسی خانواده، غالباً معیار خود را در بررسی کیفیت زناشویی زوجها و سطح رضایت زناشویی آنها قرار می‌دهند (نوبین و احسان، ۱۳۹۵). هاوکینز^۳ (۱۹۸۹) رضایت زناشویی را احساس ذهنی خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده، توسط زن و یا شوهر زمانی که همه جنبه‌های ازدواجشان را در نظر می‌گیرند، تعریف می‌کند (به نقل از بلوچ، هیس و لیونسون، ۲۰۱۴). هم‌چنین رضایت زناشویی به عنوان

1. Nietzel, M. T., Winett, R. A., & MacDonald, M. L

2. Marital Satisfaction

3. Hawkins

4. Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W

یک ارزیابی ذهنی از کیفیت کلی ازدواج و اینکه تا چه اندازه نیازها، انتظارات و تمایلات در ازدواج برآورده می‌شود، تعریف شده است (جیکسون، میلر، اوکا و هنری، ۲۰۱۴). تحقیقات نشان می‌دهد که افرادی که در خانواده‌هایی با رضایت زناشویی زندگی می‌کنند، از لحاظ سلامت و بهزیستی روان‌شناختی در وضعیت بهتری قرار دارند (کمپ دوش، تیلور و کروگر^۲، ۲۰۰۸). هم‌چنین رضایت زناشویی یکی از حیطه‌های مهم رضایت از زندگی است؛ به طوری که افراد دارای رضایت زناشویی بالا، رضایت‌مندی کلی بیشتری از زندگی نیز دارند، و تغییر در سطح رضایت‌مندی این حوزه مهم زندگی، می‌تواند سطح رضایت‌مندی کلی زندگی را تحت تاثیر قرار دهد (پروولکس، هلمز و بوهرلر^۳، ۲۰۰۷). به همین منظور شناسایی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی می‌تواند در کاهش تعارضات زناشویی بسیار مفید باشد.

عوامل مختلفی با رضایت زناشویی رابطه دارد که یکی از این عوامل هوش هیجانی افراد است (بخشایش، ۱۳۹۵). همان‌طور که برای موفقیت و قبولی در دانشگاه نیازمند بهره‌مندی از هوش هیجانی، برای موفقیت در زندگی فردی و شغلی نیز به هوش هیجانی نیازمندیم (افخمی‌عقدا، عابدینی، لقائروت، فیروزی اردکانی و نیکوکاران، ۱۳۹۳). در تعریف هوش هیجانی بیان شده است که نوعی پردازش عاطفی است که شامل ارزیابی صحیح عواطف خود و دیگران و بیان مناسب عواطف و تنظیم سازگارانه آن‌هاست به نحوی که به بهبود جریان زندگی منجر شود (سريت^۴، ۲۰۱۷). مایرز و همکاران (۲۰۰۴) هوش هیجانی را توانایی شناخت معانی هیجان‌ها و روابط آن‌ها و حل مساله بر مبنای آن می‌دانند؛ از این رو هوش هیجانی سازه‌ای بنیادین و اثرگذار بر روند بهبود و تقویت روابط زناشویی رضایت‌مندانه است. زیرا، زوج‌ها با کاربرد این مهارت در زندگی مشترک خود می‌توانند توانایی پیش‌بینی در تطابق و مقابله با فشارهای روانی زندگی زناشویی را کسب کنند (بیرامی،

1. Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G

2. Kamp Dush, C. M., Taylor, M. G., & Kroeger, R. A

3. Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C

4. Serrat, O

باباپور خیرالدین، هاشمی تصرف آباد، اسمعیلی، بهادری خسروشاهی، (۱۳۹۲)، در یک مطالعه طولی ثبات و تغییرات هوش هیجانی و الگوهای ارتباط تعارض و رضایت‌مندی از روابط در زوجین بررسی شد که نتایج نشان داد هوش هیجانی و الگوهای ارتباط در توسعه روابط رضایت‌مندانه موثر است (اسمیث و هوین پیسل^۱، ۲۰۰۸). همچنین در پژوهشی نشان داده شد که بکارگیری توام مهارت زندگی و فنون تقویت هوش هیجانی می‌تواند به زوج‌ها برای اصلاح و تغییر تفکرات غیرواقعیانه و بهبود روابط زناشویی کمک کند (لاولکیر، کوکلریم و جگتپ^۲، ۲۰۱۰).

از طرف دیگر خلاقیت هیجانی عاملی است که می‌تواند با هوش هیجانی و رضایت زناشویی در ارتباط باشد. خلاقیت هیجانی در رویکردهای جدید موازی با هوش هیجانی مطرح شده است و به عنوان عاملی موثر در تنظیم هیجان‌ها و بهداشت روانی مورد توجه قرار گرفته است. نظر بر این است که خلاقیت هیجانی با غنای زندگی هیجانی شخص در ارتباط است (ایوسویک، براکت و مایر^۳، ۲۰۰۷). ایده خلاقیت هیجانی توسط آوریل^۴ (۲۰۰۱) طرح شده است. او خلاقیت هیجانی را شامل سه معیار نوآوری، کارایی (اثربخشی) و اصالت توصیف می‌کند. در این خصوص آوریل (۲۰۰۷) معتقد است افراد با خلاقیت هیجانی قادرند به طور صحیح موقعیت را ارزیابی و احساسات خود را ماهرانه بیان کنند. خلاقیت هیجانی ابراز خود (صداقت) به روش جدید (بداعت) است که بر اساس آن خطوط فکری فرد بسط یافته (اثربخشی) و روابط میان فردی او افزایش می‌یابد (جوکار، البرزی، ۱۳۸۹). آوریل (۲۰۰۱) در تحقیقات خود نشان داد که در موضوع خلاقیت هیجانی، مردم در ابراز احساسات و تجارب خلاقانه خود با هم دیگر متفاوت هستند. از زمان مطرح شدن خلاقیت هیجانی پژوهش‌های بسیاری به بررسی خلاقیت هیجانی با مولفه‌های دیگر پرداختند، به عنوان مثال صبری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی رابطه

-
1. Smith, L. Heaven pcl
 2. Lavalekar, A., Kulkarni, P., & Jagtap, P
 3. Ivcevic, Z., Brackett, M. A., & Mayer, J. D
 4. Averill, J.R

الگوهای ارتباطی خانواده، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی پرداختند که نتایج نشان داد رابطه معناداری بین بعد گفت و شنود و خلاقیت هیجانی وجود دارد. هم‌چنین در پژوهشی به بررسی رابطه بین خلاقیت هیجانی و رضایت زناشویی در دبیران متاهل شهرستان قائن نتایج نشان داد که بین خلاقیت هیجانی و رضایت زناشویی رابطه وجود دارد (یوسفی و بیان‌فر، ۱۳۹۶).

با این حال نتایج تحقیقات که نشان می‌دهد که کم شدن رضایت زناشویی در زندگی زوجها آثار خطرناکی از قبیل کم شدن روابط اجتماعی زوجها (لیونر، کرنی و بروبری^۱، ۲۰۱۶)، احساس تنهایی بیشتر (پیچ و کول^۲، ۲۰۰۰)، کم شدن رضایت زندگی زوجها (ناک^۳، ۱۹۹۵) و سرانجام ناسازگاری شدید خانوادگی و پیدایش کودکان و نوجوانان ناسازگار را به دنبال دارد (یوسفی، امانی و محسن‌پور، ۱۳۹۵). هم‌چنین جانسون و زاگرینی^۴ (۲۰۱۰) بیان می‌کنند که نارضایتی‌های زناشویی عامل خطر ساز مهمی برای اختلال‌های روان‌پزشکی مانند افسردگی، اضطراب، اختلال دو قطبی، وابستگی به الکل و سایر بیماری‌های روان‌تنی می‌باشد. از این رو شناسایی عوامل مرتبط با رضایت زناشویی می‌تواند برای کاهش تعارضات زناشویی و افزایش رضایت از زندگی مفید واقع شود. به همین منظور پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی زوجین انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه مقطعی و از نوع توصیفی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه زوجین شاغل در اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ استان تهران می‌باشد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب گردیدند. بدین صورت که مدارس مناطق ۴ به چهار

1. Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N
2. Page, R. M., & Cole, G. E
3. Nock
4. Johnson, S., & Zuccarini, D

قسمت شمال، جنوب، غرب و شرق تقسیم و از افراد متاهل زیر ۴۵ سال ساکن در منطقه ۴ استان تهران بر اساس ملاک‌های ورود که شامل (رضایت آگاهانه داشتن، گذشت حداقل ۷ سال از زندگی، داشتن سواد خواندن و نوشتن) و ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل (داشتن دو همسر هم زمان، تکمیل نکردن کامل پرسشنامه‌ها، داشتن اختلال حاد روانی-شخصیتی و داشتن سن بالای ۴۵ سال) بود، تعداد ۲۰۰ نفر انتخاب و پرسشنامه‌های رضایت زناشویی، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی بین آنان تقسیم شد و در نهایت پس از تکمیل و جمع آوری پرسشنامه‌ها، اطلاعات وارد SPSS و از طریق آزمون تحلیل واریانس مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه هوش هیجانی (پیترایدز و فارنهام، ۲۰۰۱): این پرسشنامه براساس روی آورد ترکیبی هوش هیجانی ساخته شد. فرم اولیه آن دارای ۱۱۴ ماده و ۱۵ مقیاس است. در پژوهش حاضر از فرم کوتاه این پرسشنامه که دارای ۳۰ ماده و چهار زیر مقیاس خوش‌بینی (هفت ماده)، درک عواطف خود و دیگران (ده ماده)، مهار عواطف (هفت ماده) و مهارت اجتماعی (شش ماده) است، استفاده شد. نمره‌گذاری این پرسشنامه بر مبنای درجه‌بندی لیکرت از کاملاً موافقم (نمره هفت) تا کاملاً مخالفم (نمره یک) است. نمره بالاتر در این پرسشنامه به معنای برخورداری از هوش هیجانی بالاتر است. آلفای کرونباخ در پژوهش پیترایدز و فارنهام (۲۰۰۱) برابر با ۰/۸۶ گزارش شده است. احمدی ازغندی، فراست معمار، تقوی و ابوالحسنی (۱۳۸۵) نیز اعتبار این پرسشنامه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ تا ۰/۸۸ گزارش کرده‌اند. همچنین وجود همبستگی مثبت معنادار بین این پرسشنامه و پرسشنامه نیمرخ شخصیتی آیزنک (۱۹۹۱)، گویای روایی همزمان مطلوب این پرسشنامه است (دلاورپور، سلطانی و حسین چاری، ۱۳۸۷). در پژوهش البرزی،

خوشبخت، گلزار و صبری (۱۳۹۳) برای بررسی اعتبار از روش ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و ضریب ۰/۸۱ برای کل پرسشنامه به دست آمد. برای تعیین روایی نیز همبستگی زیر مقیاس‌ها با نمره کل محاسبه شد. دامنه ضرایب همبستگی بین ۰/۷۱ تا ۰/۸۱ به دست آمد و تمام زیر مقیاس‌ها، همبستگی معناداری با نمره کل پرسشنامه نشان دادند. در پژوهش حاضر نیز برای تعیین همسانی درونی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که ضریب ۰/۹۲ برای کل پرسشنامه به دست آمد که حاکی از همسانی درونی خوب پرسشنامه است.

پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ (۱۹۹۸): در این پژوهش برای اندازه‌گیری رضایت زناشویی از پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ استفاده شد. السون و همکاران در سال ۱۹۹۸ برای ارزیابی زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا یا شناسایی عوامل قوت و پرباری رابطه زناشویی، پرسشنامه رضایت و تقویت رابطه زناشویی انریچ را تهیه کردند (احدی، ۱۳۸۶). فرم اصلی پرسشنامه انریچ ۱۱۵ سوالی است، اما فرم کوتاه این پرسشنامه در برگیرنده ۴۷ سوال و ۱۰ مقیاس است که در پژوهش حاضر از همین فرم کوتاه که از سوی سلیمانیان (۱۳۷۳) تهیه شده، استفاده شد. ابعاد این آزمون شامل موضوعات شخصیتی^۱، تطابق‌پذیری زناشویی^۲، حل تعارض^۳، مدیریت مالی^۴، فعالیت‌های مربوط به اوقات فراغت^۵، روابط جنسی^۶، فرزندان و فرزندپروری^۷، بستگان و دوستان^۸، نقش‌های تساوی طلبی^۹ و سوگیری عقیدتی^{۱۰} است (حافظی و قدمی، ۱۳۹۰). نحوه نمره‌گذاری در طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت از "کاملاً موافقم" تا "کاملاً مخالفم" به ترتیب ۱ تا ۵ نمره داده می‌شود. نمره

1. personality issues
2. marital adaptability
3. conflict resolution
4. financial management
5. leisure activities
6. sexual relationship
7. children and parenting
8. family and friends
9. equalitarian roles
10. religious orientation

"کمتر از ۳۰" نارضایتی شدید، "۳۰ تا ۴۰" عدم رضایت، "۴۰ تا ۶۰" رضایت متوسط، "۶۰ تا ۷۰" رضایت زیاد و "۷۰ به بالا" رضایت خیلی زیاد در نظر گرفته می‌شود (پورافقی، ۱۳۹۵). میزان پایایی آزمون به روش آزمون مجدد بین ۰/۶۵ تا ۰/۹۷، میزان همسانی درونی بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۶۹ تا ۰/۹۷ و میزان توانایی تمیز و طبقه‌بندی ۹۰/۹ درصد است. اعتبار این پرسشنامه با روش ضریب آلفا، ۰/۹۲ گزارش شده است. در ایران روایی ۰/۹۵ به دست آمده است (قره‌داغی و همکاران، ۱۳۹۳).

مقیاس خلاقیت هیجانی: این پرسشنامه توسط آوریل (۱۹۹۹)؛ ترجمه جوکار و البرزی، (۱۳۸۸) به منظور سنجش خلاقیت هیجانی در ۳ مولفه آمادگی بداعت، اثربخشی و اصالت تهیه شده است و شامل ۳۰ گویه است و هر گویه در طیف ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) قرار دارد. حداقل نمره در این پرسشنامه برابر ۳۰ و حداکثر نمره برابر ۱۵۰ است. با انجام تحلیل عامل آوریل (۱۹۹۹) وجود ۳ عامل تایید شد که این بیانگر روایی این مقیاس است. آوریل با روش آلفای کرونباخ، پایایی نمره کل خلاقیت هیجانی را ۰/۹۱ و پایایی ابعاد آمادگی، اثربخشی، اصالت و بداعت را به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۹، ۰/۸۰، ۰/۸۵، به دست آورد و برای محاسبه روایی پرسشنامه، از روش تحلیل عامل و همبستگی با آزمون-های مشابه استفاده کرد که بر اساس تحلیل عامل به جای چهار بعد، سه بعد به دست آورد. بعد اثربخشی و اصالت با هم تشکیل یک عامل دادند (جوکار و البرزی، ۱۳۸۸). گانتزال و آوریل^۱ (۱۹۹۶)، ضریب پایایی آزمون را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برآورد کردند و برای چهار بعد دامنه‌ای بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۹ را گزارش کردند. در ایران نیز عبداللهی و همکاران (۱۳۸۷)، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۶۸ و ۰/۶۵ را برای دانشجویان ورزشکار و غیر ورزشکار گزارش کردند. در پژوهش فیروزآبادی و یوسفی (۱۳۹۸) نیز جهت بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که برای نمره کل خلاقیت هیجانی، ضریب

^۱. Gutbezahl, J., & Averill, J. R

۰/۹۴ و برای ابعاد آمادگی، بداعت و اثربخشی به ترتیب برابر با ۰/۸۷، ۰/۹۲ و ۰/۷۳ به دست آمده است.

یافته‌ها

قبل از بررسی فرضیه‌ها، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین و انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمرات بررسی و در جدول ۱ نتایج توضیح داده شده است.

جدول شماره ۱: فراوانی، حداقل و حداکثر نمره، میانگین و انحراف معیار

در متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	تحمل واریانس	تورم واریانس	دوربین واتسون
رضایت زناشویی	۱۲۰/۴۵	۱۰/۵۲	۰/۳۴۵	-۰/۴۵۶	۰/۸۳	۱/۸۹	۱/۳۵
خلاقیت هیجانی کلی	۹۸/۴۲	۷/۱۸	۰/۲۵۹	-۰/۷۵۳	۰/۷۳	۱/۰۱	۱/۹۰
آمادگی	۲۱/۹۰	۲/۳۳	۰/۳۲۰	-۰/۷۸۹			
بداعت	۳۳/۱۸	۳/۴۴	۰/۲۵۶	-۰/۴۵۶			
اثربخشی	۲۸/۱۲	۲/۲۲	۰/۲۸۴	-۰/۴۸۹			
هوش هیجانی کلی	۸۷/۲۰	۷/۹۲	-۰/۲۳۶	-۰/۷۴۵	۰/۸۳	۱/۴۵	۱/۷۵
خوش‌بینی	۱۸/۹۲	۱/۱۳	-۰/۳۲۵	-۰/۲۶۹			
درک عواطف خود و دیگران	۲۲/۳۱	۲/۱۰	-۰/۲۳۱	-۰/۷۵۶			
مهار عواطف	۲۰/۷۰	۱/۳۲	-۰/۳۴۵	-۰/۳۴۵			
روابط اجتماعی	۲۴/۳۶	۱/۷۰	-۰/۲۰۰	۰/۳۴۵			

مطابق جدول ۱ شاخص‌های مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ یک از متغیرها خارج از محدوده ± ۲ نیست، بنابراین متغیرهای پژوهش توزیع طبیعی دارند. نتایج شاخص‌های تحمل واریانس و تورم واریانس نشان از عدم وجود اثر هم خطی شدید بین متغیرهای پیش‌بین را دارد. به علاوه چون آماره دوربین واتسون در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد؛ بنا بر

پیشنهاد دلاور (۱۳۸۶) فرض وجود همبستگی بین خطا رد می‌شود. جهت بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از ضریب همبستگی استفاده شد که نتایج در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی رابطه بین مولفه‌های هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی با رضایت زناشویی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
رضایت زناشویی	۱									
خلاقیت هیجانی کلی	۰/۲۱۰*	۱								
آمادگی	۰/۱۴۵*	۰/۲۶۹**	۱							
بداعت	۰/۴۵	۰/۶۵۲**	۰/۳۷۵**	۱						
انریختی	۰/۱۲۳*	۰/۲۵۶**	۰/۴۸۹**	۰/۶۲۵**	۱					
هوش هیجانی کلی	۰/۵۴۶**	۰/۴۲۱**	۰/۲۴۵**	۰/۲۵۶*	۰/۴۲۵**	۱				
خوش‌بینی	۰/۱۲۰*	۰/۳۲۱**	۰/۴۱۵**	۰/۳۶۵**	۰/۳۲۰**	۰/۳۸۹**	۱			
درک روابط	۰/۴۸۹**	۰/۵۴۶**	۰/۳۹۵**	۰/۴۲۵**	۰/۳۲۱**	۰/۴۵۶**	۰/۴۵۶**	۱		
درک عواطف	۰/۵۴۲**	۰/۳۹۶**	۰/۴۵۱**	۰/۴۵۶**	۰/۳۲۱**	۰/۲۱۲**	۰/۲۴۵**	۰/۴۵۶**	۱	
روابط اجتماعی	۰/۶۴۲**	۰/۲۵۹**	۰/۴۱۵**	۰/۲۱۸**	۰/۳۲۱**	۰/۷۱۲**	۰/۴۲۳**	۰/۳۲۱**	۰/۳۵۸**	۱

* $p < 0/01$ ** $p < 0/001$

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان می‌دهد بین خلاقیت هیجانی با رضایت زناشویی همبستگی مثبت معنادار ($R=0/121$ ، $p=0/01$) وجود دارد. همچنین بین مولفه‌های خلاقیت هیجانی، آمادگی ($R=0/145$ ، $p=0/01$) و انریختی ($R=0/133$ ، $p=0/01$) با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین هوش هیجانی کلی و رضایت زناشویی رابطه مثبت وجود دارد. خلاقیت هیجانی با رضایت زناشویی کلی ($R=0/546$ ، $P=0/001$) و تمام ابعاد هوش هیجانی با رضایت زناشویی رابطه مثبت و معنی‌داری دارند. به‌منظور پیش‌بینی رضایت زناشویی با خلاقیت هیجانی و هوش هیجانی از آزمون تحلیل رگرسیون همزمان استفاده شد.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون برای پیش‌بینی رضایت زناشویی از طریق هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی

مدل	B	SEB	β	T	R^2
مقدار ثابت	۶/۶۳۲	۴/۵۶۳		۰/۷۸۹	
خلاقیت هیجانی	۰/۸۷۹	۰/۱۵۶	۰/۴۲۵	۱۶/۹۲**	۰/۰۰۱
هوش هیجانی	۰/۴۵۶	۰/۴۵۶	۰/۶۲۳	۸/۵۳*	۰/۰۵

* $p < 0.05$ ** $p < 0.001$

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، خلاقیت هیجانی و هوش هیجانی هر دو توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی را دارند و لی سهم هوش هیجانی نسبت به خلاقیت هیجانی در این پیش-بینی بیشتر است.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی انجام گرفت. نتایج نشان داد که بین رضایت زناشویی با خلاقیت هیجانی و هوش هیجانی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی توانایی پیش‌بینی رضایت زناشویی را دارند و در این بین هوش هیجانی واریانس بیشتری را نسبت به خلاقیت هیجانی تبیین می‌کند. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های بیرامی و همکاران (۱۳۹۲)، بخشایش (۱۳۹۳)، عباسی (۲۰۱۶)، هاجه‌اسون و سیم (۲۰۱۹)، لاولکیر، کوکلریم و جگتپ (۲۰۱۰)، اسمیث و هوین پیسل (۲۰۰۸) همسو است.

در تبیین چرایی پیش‌بینی رضایت زناشویی توسط هوش هیجانی باید گفت؛ هوش هیجانی مجموعه‌ای از توانایی‌هاست که کمک می‌کند فرد در زندگی ارتباطی خود (افراد گوناگون از جمله همسر) رابطه‌ای دوستانه و مداراگرایانه برقرار کند و قابلیت است که بر سایر توانایی‌های فرد تاثیر عمیق، تسهیل‌کننده یا بازدارنده بر جا می‌گذارد. افراد با هوش هیجانی بالا توانایی سازگاری با اطرافیان خود، اعتماد به نفس و خودآگاهی بالا دارند. این

ویژگی‌های رفتاری باعث می‌شود افراد در زندگی زناشویی نیز از این ویژگی‌ها برای مقابله با موقعیت‌ها و شرایط ناگوار زندگی استفاده کنند و به جای استفاده از راهبردهای ناسازگار برای حل مشکلات از راهبردهای هیجانی مفید و سازگار استفاده کرده و در نتیجه جای تعجب ندارد که هوش هیجانی توانایی پیش‌بینی کنندگی زیادی برای متغیر هوش هیجانی دارد.

در تبیین چرایی پیش‌بینی خلاقیت هیجانی نیز می‌توان گفت، از نظر شناختی ابراز هیجانات مثبت باعث می‌شود که افراد پیوندهای تازه‌ای بین ایده‌ها ببینند، اطلاعات را سازمان‌دهند، یکپارچه سازند و راه‌حل‌های جدیدی را برای فایق آمدن بر مشکلات زندگی برگزینند. همچنین خلاقیت ناشی از این هیجانات، آمادگی فرد را برای درگیر شدن در فعالیت‌های مختلف بهبود و ارتقا می‌بخشد. در این موقع افراد در برابر موانع و مشکلات انعطاف‌پذیر می‌شوند؛ بنابراین هیجانات مثبت به طور مستقیم با سطوح بالای خلاقیت مرتبط می‌شوند (وانگ و احمد، ۲۰۰۳). افرادی که نمره خلاقیت آنها بالا است، هنگام مواجهه با موقعیت‌های پرتنش زندگی طیفی از راهکارهای مقابله‌ای را به کار می‌برند که شامل گرایش آنها به ترجیح دادن راهکارهایی است که روی مهار خود، مساله‌گشایی برنامه‌ریزی شده، جستجوی حمایت اجتماعی و ارزیابی مجدد مثبت تاکید دارد. افراد انعطاف‌پذیر، هیجانات منفی را پس می‌زنند و هیجانات مثبت را برای بازگشت و پیدا کردن معنای مثبت در هنگام مواجهه پرتنیدگی به کار می‌برند و این باعث می‌شود که این افراد در مواجهه با مشکلات زندگی به شکل خلاقانه با مشکلات برخورد کرده و باعث افزایش رضایت و کیفیت زندگی شود. به همین خاطر می‌توان گفت که خلاقیت هیجانی می‌تواند پیش‌بینی‌کننده خوبی برای رضایت از زندگی باشد.

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان چنین نتیجه گرفت که بین رضایت زناشویی با هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و خلاقیت هیجانی و هوش هیجانی پیش‌بینی‌کننده خوبی برای رضایت زناشویی هستند. با این حال هر پژوهشگر در

انجام پژوهش با موانعی روبرو است که تعمیم نتایج را با محدودیت مواجه می‌کند. در پژوهش حاضر نیز از جمله این محدودیت‌ها عدم استفاده از سایر ابزارهای پژوهشی از قبیل مصاحبه و مشاهده در موقعیت طبیعی است که تعمیم‌پذیری اطلاعات را با مشکل مواجه می‌نماید. همچنین نمونه پژوهش شامل زوجین شاغل در اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ استان تهران می‌باشد که در تعمیم نتایج به سایر شهرها و مناطق باید جانب احتیاط را رعایت نمود. به همین خاطر پیشنهاد می‌شود، در پژوهش‌های بعدی از ابزارهای متنوعی برای ارزیابی زوجین شاغل استفاده گردد و همچنین می‌توان از نتایج پژوهش حاضر برای تدوین بسته‌های درمانی برای زوجینی که با تعارضات زناشویی مواجه هستند استفاده کرد.

منابع

- ۱) احدی، بتول (۱۳۸۶). «رابطه شخصیت و رضایت زناشویی»، **فصلنامه روانشناسی معاصر**، ۲(۲): ۳۷-۳۱.
- ۲) احمدی ازغندی، علی؛ تقوی، سید حسن؛ فراست معمار، فرزام و ابوالحسنی، آزاده (۱۳۸۵). «روایی و اعتبار پرسشنامه رگه هوش هیجانی پترایدز و فارنهام»، **فصلنامه روانشناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی**، ۳(۱۰): ۱۶۸-۱۵۷.
- ۳) افخمی عقدا، محمد؛ عابدینی، مریم؛ لقائروت، فرخ؛ فیروزی اردکان، علی و نیکوکاران، جلال (۱۳۹۳). «بررسی رابطه بین هوش هیجانی با رضایت زناشویی در متاهلین شهر یزد»، **طلوع بهداشت**، ۱۳ (۴): ۶۷-۵۷.
- ۴) بخشایش، علیرضا (۱۳۹۵). «پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس هوش هیجانی و هوش معنوی زوجین»، **فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه**، ۵(۲): ۸۴-۶۹.
- ۵) البرزی، محبوبه؛ خوشبخت، فریبا؛ گلزار، حمیدرضا و صبری، مصطفی (۱۳۹۳). «رابطه بین سبک‌های دلبستگی و تاب‌آوری: نقش واسطه‌ای هوش هیجانی»، **روانشناسی تحولی: روانشناسان ایرانی**، ۱۱ (۴۴): ۴۳۸-۴۲۶.
- ۶) بیرامی، منصوره؛ باباپور خیرالدین، جلیل؛ هاشمی نصرت‌آباد، تورج؛ اسمعیلی، اسماعیل و بهادری خسروشاهی، جعفر (۱۳۹۲). «پیش‌بینی رضایتمندی زناشویی براساس مولفه‌های هوش هیجانی و شیوه‌های حل تعارض»، **مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین**، ۱۷ (۳): ۲۷-۲۱.
- ۷) پورافقی، فرشاد (۱۳۹۵). «نقش سبک‌های زندگی، درک اجتماعی و روابط خانوادگی در پیش‌بینی رضایت زناشویی معلمان جوان»، **فصلنامه روانشناسی مدرسه**، ۲(۵): ۳۸-۲۰.
- ۸) جوکار، بهرام و البرزی، محبوبه (۱۳۸۹). «رابطه ویژگی‌های شخصیت با خلاقیت هیجانی و خلاقیت شناختی»، **فصلنامه علمی مطالعات روانشناختی**، ۶(۱): ۱۱۰-۸۹.
- ۹) حافظی‌کت‌کن، حسین و قدمی، امیر (۱۳۹۰). «بررسی مقایسه‌ای تأثیر مشاوره گروهی با دو رویکرد انتخاب و شناختی- رفتاری بر میزان رضایت زناشویی زوج‌های شهر نورآباد»، **فصلنامه پژوهش‌های مشاوره**، ۱۰(۳۸): ۸۰-۵۲.

- ۱۰) حیدری، حامد؛ کیمیایی، سید علی؛ خویی نژاد، غلامرضا و مشهدی، علی (۱۳۹۹). «بررسی اثربخشی الگوی مشاوره‌ای پیشگیری از طلاق بر رضایت زناشویی در ازدواج‌های زود هنگام»، **مجله دانشکده پزشکی علوم پزشکی مشهد**، ۶۳ (۱): ۲۲۵۸-۲۲۴۹.
- ۱۱) دلاورپور، محمد آقا؛ سلطانی، مرضیه و حسین چاری، مسعود (۱۳۸۷). «پیش‌بینی بهبود پذیری بازگشت به سوء مصرف مواد مخدر بر پایه هوش هیجانی و رویارویی مذهبی»، **مجله روان‌پزشکی و روانشناسی ایران**، ۱۴ (۳): ۳۱۵-۳۰۷.
- ۱۲) سادانی فیروزآبادی، سمیه و یوسفی، صادق (۱۳۹۸). «بررسی رابطه ابعاد کارکرد خانواده و خلاقیت هیجانی با نقش واسطه‌ای سبک‌های مقابله‌ای در دانش‌آموزان تیزهوش»، **فصلنامه پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی**، ۶ (۳): ۹۵-۸۱.
- ۱۳) صبری، مصطفی؛ محبوبه، البرزی و بهرامی، محمود (۱۳۹۲). «رابطه الگوهای ارتباطی خانواده، هوش هیجانی و خلاقیت هیجانی در دانش‌آموزان دبیرستانی»، **مجله اندیشه‌های نوین تربیتی دانشگاه الزهراء**، ۹ (۲): ۶۳-۳۵.
- ۱۴) طیبی، زهره (۱۳۹۷). **پیش‌بینی نگرش نسبت به ازدواج در جوانان بر اساس مسئولیت‌پذیری و چشم‌انداز زمان**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد شهر قدس.
- ۱۵) عبداللّهی، محمدحسین؛ فراهانی، محمدتقی و ابراهیمی، احترام (۱۳۸۷). «بررسی و مقایسه رابطه بین سبک‌های مقابله‌ای با تنیدگی، خلاقیت هیجانی و سلامت عمومی در دختران دانشجو»، **مجله روانشناسی**، ۱۲ (۱): ۱۰۳-۸۹.
- ۱۶) قره‌داغی، علی؛ شفیق‌آبادی، عبدالله؛ حسین رشیدی، بتول؛ فرحبخش، کیومرث و اسماعیلی، معصومه (۱۳۹۳). «مقایسه اثربخشی درمان شناختی رفتاری با روان‌درمانی بین‌فردی بر افزایش رضایت زناشویی زنان باردار»، **فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده**، ۴ (۴): ۶۰۵-۵۸۳.
- ۱۷) نظری، علی محمد (۱۳۸۸). **مبانی زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی**، تهران: انتشارات علم.

۱۸) نوین، جنان و احسان، هادی (۱۳۹۵). «طراحی و ارزیابی اثربخشی آموزش آموزه‌هایی دینی - روانشناختی بر رضایت زناشویی»، **فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی**، ۸ (۲۸): ۸۳-۶۲.

۱۹) یوسفی، ناصر؛ امانی، احمد و حسن پور، محمد (۱۳۹۵). «اثربخشی خانواده درمانی مبتنی بر رویکرد ارتباطی ستیز بر کیفیت زندگی، رضایت زناشویی و تعارض زناشویی زنان ازدواج کرده به شیوه عادی، زن به زن و فرار کردن»، **مجله مشاوره و روان درمانی خانواده**، ۶ (۲۱): ۹۸-۱۱۹.

۲۰) یوسفی، هانیه و بیان فر، فاطمه (۱۳۹۶). «بررسی رابطه‌ی خلاقیت هیجانی و رضایت زناشویی در دبیران ماهال شهرستان قاین»، **دومین همایش روانشناسی و علوم تربیتی ایران**، جیرفت همایش گستران.

- 21) Abbasi, A. R. K., Tabatabaei, S. M., Sharbaf, H. A., & Karshki, H. (2016). Relationship of attachment styles and emotional intelligence with marital satisfaction. *Iranian journal of psychiatry and behavioral sciences*, 10(3).
- 22) Averill, J.R. (2007). Together again: Emotion and intelligence reconciled. In G.Mattews, M. zeidner, & R.D. Roberts, (Eds.), *Emotional intelligence: Known and unknowns*. 49-71.
- 23) Averill, J.R. (2001). The rhetoric of emotion, with a note on what makes great literature great. *Empirical Studies of the Arts*, 19(1), 5-26
- 24) Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion*, 14(1), 130.
- 25) Gutbezahl, J., & Averill, J. R. (1996). Individual differences in emotional creativity as manifested in words and pictures. *Creativity Research Journal*, 9(4), 327-337.
- 26) Hajjhasani, M., & Sim, T. (2019). Marital satisfaction among girls with early marriage in Iran: Emotional intelligence and religious orientation. *International Journal of Adolescence and Youth*, 24(3), 297-306.
- 27) Ivcevic, Z., Brackett, M. A., & Mayer, J. D. (2007). Emotional intelligence and emotional creativity. *Journal of personality*, 75(2), 199-236.
- 28) Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of marriage and family*, 76(1), 105-129.

- 29) Johnson, S., & Zuccarini, D. (2010). Integrating sex and attachment in emotionally focused couple therapy. *Journal of Marital and Family Therapy*, 36(4), 431-445.
- 30) Kamp Dush, C. M., Taylor, M. G., & Kroeger, R. A. (2008). Marital happiness and psychological well-being across the life course. *Family relations*, 57(2), 211-226.
- 31) Lavalekar, A., Kulkarni, P., & Jagtap, P. (2010). Emotional intelligence and marital satisfaction. *Journal of Psychological Researches*, 5(2), 185-194.
- 32) Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2016). Does Couples' Communication Predict Marital Satisfaction, or Does Marital Satisfaction Predict Communication?. *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 680-694.
- 33) Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). Authors 'responses:" A Further Consideration of the Issues of Emotional Intelligence". *Psychological inquiry*, 15(3), 249-255.
- 34) Nietzel, M. T., Winett, R. A., & MacDonald, M. L. (2013). *Behavioral Approaches to Community Psychology: Pergamum General Psychology Series*. Elsevier.
- 35) Page, R. M., & Cole, G. E. (2000). Demographic predictors of self-reported loneliness in adults. *Psychological Reports*, 68(3), 939-945.
- 36) Petrides, K. V., & Furnham, A. (2001). Trait emotional intelligence: Psychometric investigation with reference to established trait taxonomies. *European journal of personality*, 15(6), 425-448.
- 37) Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and family*, 69(3), 576-593.
- 38) Serrat, O. (2017). Understanding and developing emotional intelligence. In *Knowledge solutions* (pp. 329-339). Springer, Singapore.
- 39) Smith, L. Heaven pcl, clarrochi J. (2008)/ Trait emotional intelligence, conflict communication patterns, and relationship, satisfaction. *personality and individual Differences*, 44, 1314-25.